

ges», *Eiximplis* (recull Ag. I, 19). «Quan se done *vet*, amonesten la persona tres vegades --- e après dóna sentència, e aquellavòs la persona és morta en l'ànim», StVicentF (vol. inèdit Harrison, fº 98v6) i l'altre pasatge vicentí que he citat a TOU.

Tanmateix, modernament, amb aquest sentit aquesta forma està verament antiquada (com ja constataven Belvitges, Lab. 1840-88 etc.) i l'ha reemplaçat la forma *veto* del llatí canònic i jurista (verament Ind. Pres. 1), acceptada i consagrada per totes les llengües modernes (fr. [1718], angl., al., rus etc., no sols it. o cast.) i també per la nostra, mal que s'hi hagi revoltat algun purista a ultrança (Caretà) seguit per *AlcM* (obediència a consignes de canonges provincials): la decisió del *DFa.* de consagrar-ho és l'única assenyada; així com així, ja ningú gosaria dir la forma antiga, que restaria incomprendible i exposada a ridículs equívocs (o jocs amb exclamacions renegaires, *reïra de bet* ---).

Vedador. Vedament (Busa-N. «vetatio»).

Desvedar ant., amb *des-* intensiu (cf. *desvariar*, *VARI*), formatiu amb oc. ant. *de(s)vedar* i it. *divietare, divieto* [Dante]. També freqüent en juraments feudals: «et de tuo adiutorio no-m *desvedarei* ne no te'n engannarei» S. XI (ACA Reg. I, 76); «et item convenir ei predictum Pontium ad predictum Gilabertum, ut per quantes vices podstad me-n daràs de ipsum castum de Rechesèn, no-l te tolré, ne-l te desrocharé ne-l te *desvedaré*», projecte dels comtes Ponç d'Empúries i Gelabert de Rosselló, pels volts de 1074 (*RLR* III, 278); un altre de Serrallonga, a. 1088 (id. id., 283); sembla més aviat impediment corporal (de treballar, traslladar-se etc.) en «ha tenguds *desvedats* òmens de La C.», doc. de l'alt Cardener, S. XII (PPujol, *Doc. Vg. Urg.*, 4.43); sobretot interdicts religiosos: *Blanq.* (*NCl.* II, 182.2); 'posar anatema': «él *desvedà* tot home qui-l sebelís», *VidesR*, 100r2, n. 46 (ms. P, *vedà* B, trad. *anathematizavit*).¹ *Desvedament*.

En bearnès, a les valls on es mantenen regularment sense sonoritzar les oclusives sordes intervocàliques el postverbal *devète* designa el moment d'aixecar la prohibició de pasturar en alta muntanya, formació en la qual el prefix sembla tenir més aviat la funció negativa que la intensiva: «la montée vers la montagne, à la *devète* d'été, était une fête, un long et joyeux cortège escorté de nombreux chiens et quelques hommes» (Hourcade, *Haut Ossau*, p. 74).

¹ Resta ben incert, però conjecturo, amb gran reserva, si el derivat *DE-VETARE* podria aclarir un hapax ben obscur en el text de Desclot: en una expedició de socors a Girona assitiada, ocorre a un cavaller un accident en el Ter, ben perillós per a un home carregat amb una feixuga armadura: «agren passada la aygua, mas agren perduts 4 cavalers --- Mas N'Esquiú de Miralpeix, quant fo desots lo pont, hon l'ayga corria pus fort, lo cavayl li *devec*, e anà-s pendre sus alt a la pila del pont, e tenc-la molt fort abarrassada ---» (§ 74, *NCl.* III, 48.25). El subjecte canvia, amb *anà-s*, i esdevé N'Esquiú, deixant de ser el cavall, que evidentment se li escapà o se li negà. Sembla ser un pf. 3 del tipus fort. Però cal-

dria partir d'una arcaica conservació d'un tipus ll. en -UIT: *DE-NECUIV* 'se li ofegà, se li negà' (amb *u* esmenat en -*n*-) O *DE-VETUIT*, evolucionat com *estec* de *STET(U)IT*? Totes dues suposicions ben audaces, val a dir (més potser la primera, amb una antinomia entre morfologia arcaica i semàntica romànica), per més que realment en llatí clàssic *NECARE* i *VETARE* facin el perfet en *-cuit, -tuit*.

VEDELL i VEDELLA, dels ll. *VITĒLLUS, VITĒLLA*, diminutius de *VITŪLUS, VITŪLA*, id. □ I.^a doc.: S. XIII.

Segons la Lleuda de Cotliure de 1249 paguen: la «tracha de 20 curs de bou, 1 sou, 7 drs., m³; faixs de 20 curs de bou o *vedel*, 11 drs.; faixs de boldrons, 1 sou, 7 drs.; ---» (*RLR* IV, 254); «establimentz de loguers de taules dels mahels, fora la vila de Perpnyà --- tot bou, vacha e *vedel* --- que-s paus en taula del mahel [pac] 6 drs.» 1296 (*RLR* V, 95); «exceptats *vedels*, curam e trasses que no-s poguessen cusir» 1303; «un *vedell* e una soma» 1348 (*InvLC*, s. v. *traca* i *somera*).

«Aduyteren-nos --- vaches e *vedels*», Jaume I (67, § 38, més cita a *VACA*): «Perdius, faisans --- és llur vianda comuna, solament que --- marits hi puixen bastar; los *vedells* de let, moltó bé gras e tendre, fina carn salada ---», BMetge (*Somni* III, *NCl.*, 123.11). I en Llull, entre altres passatges parlant de l'ídol famós: «Moysès lur respondrà: —Yo no són digne de pregar Déus --- cor yo aucís un home, e mané que tots aquels morissen qui havien creegut en lo *vadeyl* del aur, del qual havien feyta ídola, lo qual adoraven con a Déu» (*Gentil* IV, § 8, p. 261).

Mot comú amb l'it. *vitello*, oc. *vedel*, fr. *veau* i el reto-romànic, mentre que les altres llengües germanes tenen noves denominacions; i de *VITULUS* a penes han quedat en romànic romanalles escadusseres i incertes (*REW*, 9406); V., però, acf *bellmari*.

En llatí, *VITĒLLUS*, -A no figura més que amb caràcter de diminutiu, però en la baixa època ja consta generalitzat (com *APICULA, OVICULA* etc. per *abella, ovel·la*): així en les glosses de Cassel, c. l'a. 800, va traduït pel mot alt-al. comú del vedell (pron. germanitzada: «*fidelli*: chalpir», n.º 75). El gascò hi conserva la -T- com a sorda en les valls del Pirineu occidental: «baque o boeu o *beteg*» a. 1243, *betetz* a. 1463 (*Cart. d'Ossau*, 47.47, 312); també les altes valls centrals d'Aragó: *betjécho, betjécha*=cast. *novillo, novilla* a Bielsa, però ja *bedjélo* a la vall de Gistau (SJuan), 1965.

Registat pels lexicògrafs des del Busa-N.: «*vedell* de un any: vitulus bimus; *vedella d. u. a.*: vitula bim»; «carn de bou o vaca: bovilla; carn de *vedella*: vitina», OPou (*ThPu.*, 190). Usat fins avui quasi per tot en la mateixa forma fins als límits de la llengua: des d'Eivissa («*vadell*: becerro, choto», PzCabr.), fins a la ratlla del llenguadocià (*lu bedjé* Formiguera de Capcir, 1960), del gascò i del castellà: *bedjés* a Lasquarri, si bé de la femella més aviat en diuen *una bakéta* que *una bedjéta* (1957).

En les comarques del català occidental pirinenc ha dominat, però, una variant amb vocalisme dife-